

Středočeský kraj

Limity a mantinely spolupráce OSPOD se školami

Seminář: „Agrese rodičů a žáků jako bezpečnostní riziko pro školu.“ 2. 6. 2022

Výkon sociálně-právní ochrany dětí

- OSPOD jako preventivní orgán chrání oprávněné zájmy a nejlepší zájem konkrétního dítěte
- OSPOD není represivním orgánem x orgány činné v trestním řízení, trestní soud
- OSPOD zajímá konkrétní dítě a jeho sociální prostředí x společenská ochrana
- Základní principy vymezující přístup OSPOD:
  - Škola má vlastní prostředky k řešení situace (školní řád, výchovná komise, výchovná opatření)
  - Škola má povinnost vyčerpat vlastní možnosti práce a doporučení dalších odborníků
  - Rodina má právo na vlastní autonomii a výchovu dítěte (zakotvení autonomie rodiny v ústavě)
  - Právo dítěte na rodinu a rodinný život (participační práva dítěte)

Vymezení pravomocí OSPOD

- **Princip nejlepšího zájmu dítěte** – OSPOD musí vždy jednat s ohledem na nejlepší zájem dítěte a jeho právo na rodinu a rodinný život. V kontextu spolupráce se školou to znamená, že je OSPOD povinen chránit zájem konkrétního dítěte a nikoli zájem dětí ostatních. Právě z těchto důvodů může být škola v těchto situacích vystavována pocitu, že OSPOD nečiní nic na ochranu celého kolektivu nebo bezpečí ostatních dětí.
- **Rodičovské kompetence**
  - Právo rodiny řešit situaci sama – primární odpovědnost za výchovu dítěte má rodina.
  - Proto v situaci, kdy sice bude docházet ke zhoršování situace (např. chování dítěte), ale rodina bude vlastními silami situaci řešit a spolupracovat s různými odborníky, nebude moci i přes žádosti školy OSPOD udělat více, než poskytnout poradenství takové rodině
  - Stejně tak je třeba tuto odpovědnost vnímat u např. povinného předškolního vzdělávání, špatné hygieně, nespolupráce apod.)

OSPOD odpovědný za proces, ne za výsledek – i SPO má své limity

Role a limity OSPOD

- základní poradenství

(poradenství, pohovor, odkaz na službu – důvěra ve vlastní zdroje rodiny)

x

- práce s ohroženým dítětem

(vyhodnocení rizikových faktorů, nastavení cílů a kroků)

- Vyhodnocení ohroženosti – *§6 ZSPOD + intenzita, trvalost, ohrožení dalšího vývoje*
- Rodičovské kompetence (primární odpovědnost rodiče – pokud rodiče spolupracují s odborníky a mají snahu o řešení situace nemůže OSPOD více nabídnout)
- Povinnost OSPOD vyhodnocovat, definovat potřeby dítěte a rizikové/ochranné faktory, snažit se stabilizovat situaci dostupnými „nerepresivními“ prostředky
- § 31 školského zákona – neznamená automatické vyhodnocení ohrožení dítěte pro OSPOD, i zde třeba popsat, jaké kroky škola učinila

Role OSPOD v systému

- Sociální prostředí dítěte – ohrožení sociálním prostředím na vývoji, životě, zdraví (nejde o materiální nedostatek, nízké rodičovské kompetence)
- **OSPOD**
- Chování porušující společenské normy, trestní předpisy, zákonné normy (př. záškoláctví, ublížení spolužákovi)
- **Orgány činné v trestním řízení, přestupkové orgány**
- Chování ohrožující dítě na životě nebo jeho okolí pod vlivem nekontrolovatelného chování, zdravotní indispozice
- **Zdravotnický systém, nedobrovolná hospitalizace (detence)**
- OSPOD nemůže saturovat a nahrazovat trestní nebo zdravotnický systém - veřejnoprávní ochrana dítěte a jeho práv

Vymezení pravomocí OSPOD

- **Podání návrhu na umístění dítěte mimo rodinu** – OSPOD není represivním orgánem. Ústavní výchova není sankčním opatřením a nemůže být trestem za chování dítěte (protiústavní). OSPOD musí dodržovat postupnou práci s rodinou a navazování jednotlivých metod práce - §5 ZSPOD (výjimka akutní ohrožení dítěte ze strany rodiny).
  - Opatření jiné formy péče o dítě přitom nemůže být jakkoli zneužíváno k sankcionování dítěte či ke „korekci“ chování dítěte, byť by se tak dělo na základě zakázky formulované samotnými rodiči dítěte nebo školy - Nelze žádat na základě chování dítěte, jeho nedocházky do školy umístění dítěte mimo rodinu. (Př. ÚS 2903/14)
- Prokázání ohrožení ze strany rodiny a rodinného prostředí – naplnění podmínek, trvalosti, intenzity, vyčerpání jiných možných forem práce s rodinou

Možnosti spolupráce

- Povinnost na základě oznámení prošetřit situaci v rodině a vyhodnotit, zda se nejedná o dítě ohrožené (při splnění vyčerpaných možností ze strany školy)
- Účast na výchovné komisi pro poskytnutí poradenství rodině a její případné podpory
- Případová konference při řešení obtížných a náročných situací k nalezení možností další podpory a pomoci
- Nařízení možných preventivních služeb ze strany OSPOD v situaci, kdy rodiče odmítají spolupráci na stabilizaci situace a je třeba takovou službu rodině nebo dítěti poskytnout

(§ 12, 13 ZSPOD)

Důležitá vodítka při výkonu SPOD

- OSPOD není prodlouženou rukou školy
  - povinnost mlčenlivosti OSPOD vůči škole
- Důraz na základní práva dítěte tvořící jeho nejlepší zájem
  - právo na rodinu, identitu, zdraví
- Inkluzivní vzdělávání není oblastí SPOD
  - OSPOD nemá právo jakkoli toto rozhodnutí zpochybnit
- Každý zásah OSPOD do rodiny musí být obhájen zákonným důvodem
  - prolomení autonomie rodiny ze zákonného důvodu x princip náležitého dohledu
- Materiální prostředí, nízké výchovné kompetence rodičů nejsou sami o sobě důvodem pro autoritativní zásah OSPOD do rodiny.
- Postupné nabývání svéprávnosti dítěte
  - volní a rozumová vyspělost dítěte x rodičovská odpovědnost

Děkuji za pozornost

Mgr. Josef Smrž
Odborný referent SPOD - metodik
Odbor sociálních věcí
Zborovská 11, 150 21 Praha 5
tel.: 257 280 587
e-mail: smrz@kr-s.cz
www.kr-stredocesky.cz